
PROSJEKTRAPPORT OG TILTAKSPLAN: TILRETTELEGGING FOR STUDENTER MED NEDSATT FUNKSJONSEVNE VED UIB – VEIEN MOT «GULLSTANDARD»

Sander Oliver Henriksen

Universitetet i Bergen

03.08.2018

Innhold

1. Innledning	2
2. Læringsmiljøutvalget(LMU) ved UiB – mandat	2
3. Bakgrunn, mandat for dette arbeidet og arbeidsprosessen.....	2
4. Rapportens oppbygning	3
5. Sentral oppgave → Fakultetsansvar.....	4
6. Tilrettelegging ved UiB i dag.....	4
6.1. Tilrettelegging ved eksamen	4
6.2. Arbeidet ved fakultetene	5
7. Hva som fungerer.....	5
8. Hva som ikke fungerer.....	6
8.1. Mindre fakulteter versus større fakulteter og utfordringer.....	7
9. Forslag til forbedringstiltak.....	9
9.1. Tilrettelegging for studenter med psykiske lidelser	12
9.2. Universell utforming	12
9.3. Oppsummering: endring av dagens praksis og hvordan oppnå gullstandard på tilrettelegging	13
9.3.1. «UiB Tilrettelegging».....	13

1. Innledning

«Institusjonen skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles ved det enkelte studium.» (Universitets- og høyskoleloven § 4-3. om læringsmiljø).

I bestemmelser om læringsmiljøet kommer det fram at institusjonen står ansvarlig for å sikre at læringsmiljøet blir ivaretatt. Så langt det er mulig skal utformingen av arbeidsmiljøet sørges for ved at adkomst og lokaler er utformet på en slik måte at funksjonshemmede kan studere og at læringsmiljøene tilfredsstillende kravene til universell utforming. Funksjonshemmede studenter møter på flere utfordringer i studiehverdagen som krever tilrettelegging. Barrierene kan være fysiske, men også pedagogiske og sosiale. UiB er en stor og sammensatt institusjon. Ansvaret for tilrettelegging ligger hos hvert enkelt fakultet. Ulik praksis gjør at tilbudet er forskjellig ved fakultetene, og derfor er det behov for en kartlegging av tilbudet som gis studenter som trenger tilrettelegging. Målet med denne kartleggingen er å få en systematisk gjennomgang for å gjøre tilbudet bedre enn det er i dag.

2. Læringsmiljøutvalget(LMU) ved UiB – mandat

Læringsmiljøutvalget(LMU) ved UiB er oppnevnt av universitetsstyret for å sørge for at bestemmelsene i § 4-3 blir gjennomført. LMU rapporterer årlig til universitetsstyret. Utvalget velger hvert år leder blant institusjonens og studentenes representanter. LMU har et *spesielt* ansvar for studenter med funksjonsnedsettelse og universell utforming ved UiB. LMU skal se til at den enkeltes studiesituasjon blir tilrettelagt på best mulig måte, og det skal legges vekt på at LMU blir informert tidlig i pågående prosesser, og avdelingene og fakultetene skal aktivt søke LMUs syn og medvirkning. LMU kan også selv ta initiativ til innsamling av relevante data som angår læringsmiljøet, i tillegg til at de enkelte deler av virksomheten, enkeltstudenter, ansatte og samskipnaden kan be om å få tatt opp slike saker i LMU.

3. Bakgrunn, mandat for dette arbeidet og arbeidsprosessen

Formålet med denne rapporten er å gi en oversikt over utfordringene UiB har hva angår tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse, og kommer med forslag til tiltak for hvordan tilbudet kan bli bedre. Arbeidet baserer seg blant annet på egne erfaringer med tilretteleggingen ved UiB. På denne bakgrunn ble undertegnede bedt om å kartlegge hvordan arbeidet med tilrettelegging for studenter med fysiske, pedagogiske og sosiale barrierer ved UiB fungerer i dag, foreslå tiltak for hvordan UiB kan få gode systemer for denne gruppen av

studenter, og hvordan institusjonen generelt kan bli bedre på tilrettelegging. Åpenbart skal UiB følge regelverket knyttet til dette, men visjonen er å få gullkantede former på all form for tilrettelegging slik at alle studenter – på tross av fysiske, pedagogiske og sosiale barrierer, skal kunne være og studere på universitetet – på samme måte som alle andre studenter. Denne rapporten skal være et bidrag til dette.

I tillegg til egenerfaringene, baserer rapporten seg på intervjuer med kontaktpersonene for tilrettelegging og studiesjefene ved alle fakultetene.¹ Da dette prosjektet ble gjennomført om sommeren og midt i ferietiden, er studenter med funksjonsnedsettelse ikke intervjuet. Det er de ansattes perspektiver som blir belyst. Iren Igesund ved Studieadministrativ avdeling(SA) har også bidratt med sine erfaringer om arbeid med tilrettelegging. Igesund hadde det sentrale ansvaret for tilrettelegging ved undervisning før det ble desentralisert til fakultetene i 2012.

Intervjuene ble lagt opp for å kartlegge følgende komponenter:

- Hvordan fakultetene jobber med tilrettelegging
- Hva som, etter fakultetenes vurdering, fungerer bra for studenter med behov, og hvilke barrierer studentene møter i studiehverdagen
- Hva som ikke fungerer
- Hva som bør gjøres annerledes
- Hvilke tiltak som bør igangsettes for at UiB skal få gullstandard på dette feltet

I dette arbeidet ligger det til grunn at ansvaret for tilrettelegging fortsatt skal være noe som skal styres og administreres fra fakultetsnivå.

4. Rapportens oppbygning

Rapporten starter med å gjøre rede for hvordan ting vedrørende tilrettelegging ved UiB fungerte da dette fortsatt var en oppgave som ble styrt og organisert fra sentralt nivå. Deretter presenteres dagens praksis og hvordan fakultetene jobber med tilrettelegging. Her gjennomgås generelt hva som fungerer og hva som ikke fungerer, og hvilke utfordringer fakultetene støter på i dag. Dernest kommer ulike forslag til tiltak for hvordan UiB kan jobbe for å forbedre sin praksis for tilrettelegging. Avslutningsvis kommer en oppsummering og forslag til hvordan UiB i fremtiden kan få gullstandard på tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse.

¹ MN, KMD, Jur, Med, Psyk, HF, SV

5. Sentral oppgave → Fakultetsansvar

Fram til 2012 var alt vedrørende tilrettelegging for undervisning en sentral oppgave der en person hadde ansvar for all tilrettelegging ved hele UiB. Det fantes et eget kontor der studenter med ulike barrierer i studiehverdagen kunne henvende seg for å få hjelp med å få kartlagt sine behov. I 2012 ble tilretteleggingsfunksjonen lagt ut til fakultetene. Desentraliseringen av disse oppgavene ble gjort fordi det er fakultetene som sitter med all informasjon om fag og studenter, og hovedansvaret og dialogen mellom studentene skal være lettere ved å ha denne funksjonen på fakultetsnivå. Tidligere erfaringer med å ha dette sentralt, understøtter dette. Tilbakemeldingene fra Igesund er at hun tidvis ble et «unødvendig mellomledd» ved at hun til enhver tid måtte snakke med det aktuelle fakultetet om saken det gjaldt for å få en så individuell tilrettelegging som mulig. Derfor kan det være en fornuftig løsning slik det fungerer nå, men det er imidlertid grunnlag for å stille spørsmål omkring et hvert fakultets kunnskap og kompetanse knyttet til tilrettelegging, behov, funksjonshemninger, andre diagnoser med mer. Da disse oppgavene lå sentralt, hadde tilretteleggingsfunksjonen mer avsatt tid enn i dag, og muligheten for å sikre seg nødvendig kompetanse lå bedre til rette.

6. Tilrettelegging ved UiB i dag

Tilretteleggingen ved UiB har i dag følgende framgangsmåte: dersom en student av ulike årsaker har behov for tilrettelegging av studieløpet, skal institusjonen sørge for det og kartlegge tilretteleggingsbehovet. Men dette fordrer at studenten selv tar kontakt med sitt aktuelle institutt, og informerer om de tiltakene det er behov for. UiB tilbyr i dag følgende hjelp gjennom samtale mellom student og kontaktperson for tilrettelegging og/eller institutt: rådgiving og behovsutredning, tilrettelegging i studiesituasjonen og ved eksamen, og informasjon og veiledning om aktuelle tjenester, som for eksempel hjelpemidler eller bolig. Videre kan dialog med fagmiljøene eller andre aktuelle opprettes ved behov. Imidlertid oppfordres studenten selv til å ta kontakt med fagmiljøet ved sitt institutt.

6.1. Tilrettelegging ved eksamen

Studentene kan søke om tilrettelegging ved eksamen hvis de på grunn av sykdom, skade eller funksjonshemming ikke kan gjennomføre eksamen på ordinær måte. Tilretteleggingen skal da foregå på en slik måte at det oppveier funksjonshemming eller skade sånn at alle kandidatene i størst mulig grad prøves likt. Formene for tilrettelegging ved eksamen er ulike og varierer etter hvilke behov studentene måtte ha. Denne funksjonen ligger sentralt.

6.2. Arbeidet ved fakultetene

Når en student melder sine behov, enten til instituttet sitt eller snakker direkte med kontaktpersonen for tilrettelegging ved fakultetet, blir arbeidet med tilrettelegging igangsatt. Formålet er å legge til rette for en studiehverdag som er så tilpasset som mulig den enkeltes behov og ønsker, og planleggingen gjøres i samråd med studenten.

Det varierer om studentene tar kontakt med fagmiljøet eller kontaktpersonen for tilrettelegging om sitt behov. Det er også ulik praksis ved fakultetene omkring hvem som skal ha ansvar for hva når det kommer til tilrettelegging. Ved noen fakulteter har kontaktpersonen for tilrettelegging ansvar for alt, både praktisk tilrettelegging, som for eksempel fast lesesalsplass, rom eller parkeringsplass, og alt som omhandler fag og undervisning. Ved andre fakulteter, er all fag -og undervisningsrelatert tilrettelegging lagt til instituttene, fagmiljøene og andre studieveiledere. Ansvarsfordelingen varierer fra fakultet til fakultet, og fra institutt til institutt. Noen fakulteter melder at det fungerer bra å flytte tilretteleggingen fra kontaktpersonen for tilrettelegging til instituttet og til andre studiekonsulenter. Tilbakemeldingen er at dette er bra da studenten kun har en person å forholde seg til.² Ved andre fakulteter synes det å være en liten frustrasjon blant studiekonsulenter knyttet til ansvarsfordelingen når det kommer til tilrettelegging. Frustrasjon retter seg mot at de har fått et ansvar de trodde lå hos fakultetets person for tilrettelegging, men istedenfor har studiekonsulentene ved instituttene fått ansvaret for fag- og undervisningsrelatert tilrettelegging. Tilbakemeldingene er at dette forringer annet arbeid og går på bekostning av ivaretagelsen av øvrige studenter. Det er tydelig at det ved enkelte fakulteter er for mange uavklarte roller og uklar ansvarsfordeling, og ting flyter.

7. Hva som fungerer

Eksempel fra MATNAT: Som et ledd i MATNATs program «kom i gang» ved semesterstart har de også integrert tilrettelegging som en egen del. Studentene melder inn sine behov digitalt like etter semesterstart, og så blir det arrangert et møte med kontaktpersonen for tilrettelegging for å kartlegge situasjonen og behovet(ene), enten det er tilrettelegging ved eksamen eller andre studierelaterte tilrettelegginger. Ved å gjøre det på denne måten, er det lettere for kontaktpersonen å komme i kontakt med studenten, bli kjent med behovene, og ikke minst får man igangsatt tiltak tidlig nok.

² Dette er tanken ved å ha en person ved fakultetet med dette ansvaret, men problemet er at denne ikke er tilstede på det aktuelle instituttet.

Tilretteleggingen som studentene får ved eksamen fungerer, etter fakultetenes vurdering, bra og de har ikke erfart problemer knyttet til dette. Studentene vet hva de trenger og universitetet vet hva som gjelder ved eksamen.

Noen studenter kan ha behov for å få endret vurderingsform ved eksamen. Her er det også ulik praksis mellom fakultetene – ved noen fakulteter får man endre vurderingsformen, ved andre ikke. Flere faktorer kan spille inn her – type fag, oppbygningen av programmet og lignende. Imidlertid gir enkelte tilbakemelding om at fagmiljøene noen ganger i disse tilfellene ikke tillater å endre vurderingsform – uten noen faglig begrunnelse, selv om det skulle være et behov for studenten. Det samme gjelder for filming og opptak av forelesning, og bruk av mikrofon.³ Det meste som angår tilrettelegging avhenger av behovene studenten måtte ha, men stort sett fungerer ting ganske godt – så lenge studenten selv melder fra, og at tiltakene kommer i gang tidnok. Flere fakulteter bruker mentorordningen gjennom NAV for å hjelpe studenter som møter fysiske barrierer og trenger praktisk hjelp i studiehverdagen. Dette fungerer svært godt.

Hva som fungerer:

- Tilrettelegging som del av MATNATs semesterstartprogram «Kom i gang»
- Tilrettelegging ved eksamen
- Mentorordningen til NAV

8. Hva som ikke fungerer

Selv om det av personvern hensyn ikke er mulig å lage register over studenter som trenger tilrettelegging, er det imidlertid et ønske fra flere fakulteter å ha en eller annen form for oversikt over antall studenter som trenger tilrettelegging og hvilke behov det dreier seg om. Dette begrunnes med at de – kontaktpersonene eller instituttene – da ville få et større overblikk og ikke minst komme i gang tidligere. Det er et problem flere steder - tilretteleggingstiltak kommer i gang for sent i semesteret, noe som er både fakultetet og studenten selv sitt ansvar. Hvis studenten selv ikke har meldt inn sine behov, er det vanskelig å tilrettelegge. Imidlertid er tiden mellom svarfrist på studieplass og semesterstart veldig kort, og det kan være vanskelig å få på plass alt angående tilrettelegging tidnok. Når de kommer i gang med tiltak først etter semesterstart, kan timeplanen by på problemer når det kommer til bytting av rom – da er kabalen

³ Ved de største fakultetene med mange institutter og folk, kan det være svært utfordrende å få oversikt, men også å få gehør for ulike studentbehov. For eksempel er det å få en foreleser til å benytte mikrofon eller teleslynge vanskelig – fordi at de vitenskapelige ansatte ikke ønsker å bruke det i forelesning. Det samme gjelder bruk av PowerPoint eller andre digitale løsninger som kan forenkle studiesituasjonen for hørsels- eller synshemmede studenter.

lagt. Kanskje vil det være en ide å opprette dialog med samordna opptak for nye studenter, eventuelt skrive i svarmailen etter at man har søkt om studieplass ved UiB, at man må ta kontakt med sitt aktuelle fakultet med en gang dersom man har et eller flere behov for tilrettelegging i studieløpet.

Forslag til tiltak:

- Alle fakultetene åpner for å få vurdert alternativ vurderingsform
- Det stilles krav til samtlige vitenskapelige ansatte om å bruke mikrofon, eller gjøre andre tilpasninger for hørsels -og/ eller synshemmede studenter i forelesning og seminar
- Rett til filming og opptak av forelesning der dette er mulig å gjennomføre
- Lag et «lovlig» registreringssystem for studenter med ulike behov som gjelder for hele studieløpet
 - Behovene kan bli registrert tidlig nok og man får en god individuell tilrettelegging
 - Informasjonsflyten mellom tilretteleggerne og fakultetene kan bli bedre
- Tidlig dialog med samordna opptak
 - Eget punkt om tilrettelegging i svarmailen etter søkt studieplass

8.1. Mindre fakulteter versus større fakulteter og utfordringer

Ved de mindre fakultetene med få studieprogrammer, kan det være lettere å få oversikt da alt er på et og samme sted. Eksempelvis skiller juridisk fakultet og KMD Møllendal seg ut her. Jusbygget er universelt utformet. Ved behov kan studenter som ønsker det også få eget kontor eller egen sitteplass på jusbygget. Der er det også gode muligheter for parkering, både vanlig og HC-parkering. Det samme gjelder for KMD Møllendal. Juridisk fakultet har praksis om at alle forelesninger filmes og er digitalt tilgjengelig, dette fungerer godt. De har gode prosedyrer og gode oppfølgingsrutiner, og de virker til å ha systemer for det aller meste. De som har psykiske utfordringer følges kontinuerlig opp av studieadministrasjonen, spesielt hvis de henger etter med studiepoeng. Generelt har juridisk fakultet gode ordninger for oppfølging av studenter.

Bygget til KMD Møllendal er helt nytt og fungerer på alle vis. Det er heis, parkering og lett å komme frem. De har ikke så mange studenter med fysiske barrierer, men heller noen med psykiske utfordringer og lese- og skrivevansker. Disse får den hjelpen de skal ha, for eksempel egne rom. På KMD Møllendal er det god dialog mellom kontaktpersonen, infosenteret og de øvrige studieveilederne. Ansvar er klart og rammene er lagt – det er studieprogram med få

studenter og lettere å få oversikt. Men også her ordnes ting på instituttnivå – uten å involvere kontaktpersonen, og det går fint. De tar opptak av forelesninger når det er behov for det, og det er ingen problem. Tilretteleggingen ved eksamen skjer også uten problemer.⁴ Ved KMD Møllendal er det også gode overganger for studentene hva gjelder tilrettelegging, det er dialog hele veien.

KMD har to bygg, og ved Griegakademiet er ikke situasjonen som i Møllendalsveien. Kontaktpersonen for tilrettelegging ved KMD har i liten grad oversikt over hva som skjer på Griegakademiet og kjenner ikke til eventuelle tilretteleggingsbehov der, men tilsynelatende går det bra da de ordner opp internt ved instituttene. Imidlertid var det et tilfelle med en rullestolbruker ved Griegakademiet som ventet to år (fire semestre) før det ble montert opp en trappeheis. I mellomtiden ble studenten båret opp og ned av sine medstudenter. Denne saken kjente kontaktpersonen for tilrettelegging ved KMD ikke til, men de hadde ordnet det internt ved Griegakademiet.⁵

Romløsningen ved flere av fakultetene er lite gunstig. Det er gammel bygningsmasse, men romsituasjonen er også problematisk av andre grunner; Det er mange folk og institutter - og mange med sine egne preferanser - for eksempel knyttet til rom og hvor man vil være eller hvordan «man vil gjøre det i forelesning». For eksempel kan det å la seg filme, eller bruke mikrofon noen steder være et problem, fordi foreleser, nekter å bruke mikrofon i forelesning selv om det skulle være noen hørselshemmede studenter der. Det finnes en brosjyre ved UiB som heter «Studenter med funksjonsnedsettelse» som forklarer kort hvordan ansatte skal forholde seg til denne gruppen av studenter og tilpasse undervisningen deretter. Det kan dog virke som ikke alle forholder seg til brosjyren som man bør, og heller gjør ting på sin egen måte. Da det er ulik praksis ved instituttene, blir koordineringsarbeidet vanskelig å få til for studieveilederne. Komplekse undervisningssituasjoner kan også gjøre at tekniske løsninger i undervisningssituasjonen er vanskelig, men med et regelverk kan det muligens bli bedre. Å skape gode overganger knyttet til tilrettelegging fra semester til semester kan være utfordrende, for eksempel for studenter som skal ta enkeltemner ved et annet fakultet. Da har ikke fakultetet eller det aktuelle instituttet oversikt, og timeplanssystemet synes å være et problem, spesielt hvis studenten melder sent ifra. Eksempel fra HF: Det er totalt to auditorium som har mulighet for

⁴ Eksamensformen her er annerledes enn andre steder ved UiB

⁵ Det er planlagt nytt bygg for Griegakademiet i Møllendalsveien i løpet av noen år. Dette vil tilfredsstille kravene om universell utforming.

lyd- og filmopptak. På småemner kan det være utfordrende å flytte en liten gruppe studenter til et av de store auditoriene, selv om det skulle være behov.

Forslag til tiltak:

- Brosjyren «Studenter med funksjonsnedsettelse» må gjøres kjent for samtlige undervisere ved UiB
- Etablering av regelverk og retningslinjer som gjør at alle undervisere gjøres ansvarlig for tilrettelegging i og av undervisning ved behov
- Rutiner og regler som sikrer og ivaretar overganger fra et semester til det neste

9. Forslag til forbedringstiltak

Fagmiljøene ved de største fakultetene med mange institutter og mange mennesker må ansvarlig-gjøres når det kommer til tilrettelegging. Ansvarsfordelingen må være klar og de må aktivt bruke heftet «Studenter med funksjonsnedsettelse» for å sette seg inn i rettigheter og plikter som ansatt ved UiB. Et første steg i dette arbeidet er å bruke studieveilederne, men for å få det skikkelig på plass, må det komme et konkret regelverk som sørger for at fakultetene og de ulike fagmiljøene blir sitt ansvar bevisst – det er med andre ord behov for klare retningslinjer som setter studentbehov foran alt annet.

For å få dette til trengs mer ressurser til fakultetene – i første rekke i form av veiledning - kontaktpersonene trenger mer opplæring og informasjon – de må vite hva som er tilgjengelig og hva de må ha på plass – i dag er det ingen krav, ifølge noen fakulteter. Overføring av kompetanse til alle nye som får tilretteleggingsansvaret, i tillegg til at de får nok tid avsatt til å utføre rollen på en god måte, må sikres av og på fakultetet. Kompetansen finnes der, men blir ikke brukt. Ulik praksis vedrørende tilrettelegging på fakultetene gjenspeiler seg også i krav om innhenting av dokumentasjon fra studenten. Noen steder må dokumentasjon framvises hvert semester eller år, mens andre steder er det gode overganger og dokumentasjonen må innhentes kun én gang. Dette bør det også være et regelverk omkring, sånn at det er likt for alle – og at det blir profesjonalisert.

Forslag til tiltak:

- Retningslinjer som ansvarlig-gjør alle ansatte og som klargjør hva som gjelder når det kommer til tilrettelegging
- Overføring av kompetanse til kontaktpersonene for tilrettelegging

- Retningslinjer som sier at det ved varige funksjonsnedsettelse er tilstrekkelig å fremvise medisinsk dokumentasjon kun én gang

Dersom en student er tilknyttet flere fakulteter samtidig, må kommunikasjon mellom de ulike kontaktpersonene og /eller instituttene bli bedre. Dette betyr at det må være mulig for et fakultet å innhente informasjon vedrørende tilrettelegging om en student fra et annet fakultet uten at studenten trenger å gjøre noe mer enn å melde fra om sin overgang til nytt program/institutt/enkeltemner. For å få dette til må det lages noen retningslinjer eller et system som gjør det mulig for fakultetene å innhente nødvendig informasjon om studentene for å få tilrettelagt best mulig. Per i dag er dette ikke mulig å gjøre.

Forslag til tiltak:

- Retningslinjer som gjør det mulig for fakultetene å utveksle informasjon om studenter med tilretteleggingsbehov som er tilknyttet flere fakulteter samtidig.

Tilbakemeldingene fra fakultetene er at kontaktpersonrollen for ofte byttes på og at kompetanse vedrørende tilrettelegging er en mangelvare. Derfor er opplæring av kontaktpersonene et kjerneelement i arbeidet for å bli bedre. Flere fakulteter gir tilbakemelding om at de bare er kastet inn i dette og ikke har fått noen form for opplæring eller konkret kursing om tilrettelegging, og det etterspørres kurs og/eller konferanser. Imidlertid gjør de så godt de kan ved å sette seg inn i saker og problemstillinger, og de strekker seg langt for å tilfredsstille studentens behov.

Universell tilbyr hvert år kurs for kontaktpersoner for tilrettelegging, som også UiBs kontaktpersoner får tilbud om. Imidlertid har deltagelsen på disse konferansene visst nok vært lav. Begrenset tid avsatt til tilretteleggingsarbeid oppgis som en viktig årsak til at de ikke har deltatt på de kurs og konferanser som eventuelt blir tilbudt. Hvis mål er en profesjonalisert individuell tilrettelegging, er det å anbefale at kontaktpersonfunksjonen ved fakultetene styrkes i mye større grad enn i dag. For å oppnå dette trengs det større kontinuitet omkring personene for tilrettelegging, mer ressurser i form av kompetanse og tid og tettere samarbeid – både på fakultetet, men også mellom fakultetene. Ting kan tyde på at det i dag er et underforbruk på tilrettelegging ved UiB – flere har behov for tilrettelegging enn de som får det. Hva gjelder kunnskap omkring funksjonsnedsettelse og rettigheter og plikter blant vitenskapelige ansatte, er det å anbefale for eksempel å integrere tilrettelegging som egen del i U-Ped sine kurs ved

psykologisk fakultet. Det etterlyses at SA⁶ kan ha en rådgivende funksjon knyttet til tilrettelegging, i hovedsak knyttet til veiledning - rådgivning, informasjon, kompetanseoverføring og kompetanseheving – samtidig som fakultetene sitter med det utøvende ansvaret. I første rekke bør LMU – som har et særskilt ansvar for studenter med nedsatt funksjonsevne - få på plass et overordnet regelverk som konkretiserer hva alle på UiB skal gjøre vedrørende tilrettelegging. Det bør igangsettes en systematisk gjennomgang som et ledd i å ansvarlig-gjøre alle vitenskapelige og administrativt ansatte vedrørende ulike former for tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse.

Forslag til tiltak:

- Alle fakulteter bør følge MATNATs praksis med «kom i gang»
- Bedre dialog med samordna opptak sånn at arbeidet med tilrettelegging kan påbegynnes allerede etter sendt søknad om studieplass
- Det er mange ledd og folk som har ansvar for tilrettelegging ved UiB, og ansvarsfordelingen må bli tydeligere enn i dag – hvem har, og skal ha ansvar for hva:
 - Hva skal fakultetet gjøre?
 - Hva er EIAs funksjon og oppgaver?
 - Hva er IT-avdelingens oppgaver?
 - Hva er LMUs rolle og ansvar?
 - Studieadministrativ avdeling(SA)?
 - Nettverk for tilrettelegging?
- God og bedre informasjon til alle studieveiledere, og kommunikasjon med de ulike fagmiljøene - det er for desentralisert på fakultetene i dag

Det viktigste her er å få på plass tydelige retningslinjer for hva som gjelder og hva de ulike instansene skal gjøre når det kommer til tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse. Da får man klarere rammer som alle må forholde seg til, og fakultetene vil få en kvalitetssikring av tilbudet sitt. Da er det viktig at universitetsledelsen – og LMU - kommuniserer ut til fakultetene hva som er å regne som god kvalitet, og i mye større grad enn i dag, stiller faktiske krav til fakultetene og instituttene. Tilbakemeldingene er at kontaktpersonene og fagmiljøene i for stor grad sitter alene og får lite opplæring og informasjon.

⁶ Studieadministrativ avdeling

9.1. Tilrettelegging for studenter med psykiske lidelser

Ved de fakultetene og instituttene der studieadministrasjon jobber med studenter med psykiske utfordringer, er tilbakemeldingene at de kan møte svært komplekse problemstillinger og at det tidvis kan være vanskelig å samarbeide med denne gruppen av studenter, og et naturlig spørsmål er da; hvordan skal studieadministrasjonen forholde seg til disse studentene på best mulig måte? Studieadministrasjonen skal ivareta alle studentene sine, men tilbakemeldingene er at det oppleves svært vanskelig da alle ressursene brukes kun på noen studenter, spesielt i de tilfeller hvor studentene har psykiske utfordringer.

Forslag til tiltak:

- Flere ressurser slik at det blir tilstrekkelig kapasitet i studieadministrasjonen til at alle studenter ivaretas under samme vilkår. I dag brukes for mye tid på noen studenter med komplekse problemstillinger, noe som går utover alle de andre studentene
- Det bør opprettes en ekstra kompetanse som kan bistå studieadministrasjonen på instituttene med alt det praktiske for denne gruppen av studenter. Da vil studiekonsulenten kunne ivareta alle studentene
- Med en ekstra kompetanse til å koordinere – kanskje en sosionom – vil UiB oppnå en profesjonalisering på tilretteleggingsfeltet – særlig hva gjelder studenter med psykiske lidelser

9.2. Universell utforming

Ved at UiB ligger på en høyde er også adkomsten flere steder naturlig vanskelig med trapper, bakker og mye brostein. Parkering er ikke kun en utfordring for handikappede, men generelt også. Noen steder er det ingen parkeringsplasser i det hele tatt. HC-parkeringer er det også få av. Studentsenteret, Jus og HF har noen, i tillegg til KMD Møllendal. Andre steder er adkomsten for funksjonshemmede svært utfordrende. Et eksempel på vanskelig adkomst er U. pihl. Der er det ikke anledning til å parkere på utsiden selv om det er plass, det er rullestolinngang utenfor hoveddøren, men det er ikke automatisk døråpner inn til forelesningssalen, og døren har en tung dørpumpe. Da er man like langt.

Forslag til tiltak:

- Kontaktpersonene for tilrettelegging får en fast kontaktperson på EIA slik at dialogen og informasjonsflyten knyttet til for eksempel parkering, skjer uten store problemer

- Kontaktpersonene for tilrettelegging får en fast kontaktperson på IT-avdelingen som jobber med tilrettelegging i undervisningsrom (IR-sendere og lignende)

9.3. Oppsummering: endring av dagens praksis og hvordan oppnå gullstandard på tilrettelegging

Hvis visjon er at UiB på sikt skal få gullstandard på tilrettelegging for studenter med nedsatt funksjonsevne, er det i første omgang å anbefale en systematisk gjennomgang av ansvarsfordelingen knyttet til tilrettelegging – på fakultetene, men også i andre instanser i institusjonen. En klargjøring av ansvar og arbeidsoppgaver kan på sikt lede til en profesjonalisering av tilbudet. Det er ønskelig at det er én person som skal sitte med ansvar sentralt for all koordinering når det kommer til tilrettelegging ved UiB for å holde tak i alle de løse trådene. Det kan diskuteres hvorvidt dette er et behov i dag, men det er en nødvendig funksjon å ha i framtiden for å kunne oppnå en gullstandard på dette området. Kompetanse og tydeligere ansvarsfordeling innenfor dagens ordning er sentrale nøkkelfaktorer for å gjøre tilbudet bedre enn i dag. Det må settes en standard og komme på plass et konkret regelverk fra sentralt hold (LMU, SA ...) som forteller hva som gjelder for hvem, og samtidig ansvarlig-gjør fakultetene, instituttene og fagmiljøene.

Når ansvarsfordelingen er klarlagt, er det behov for å bevilge flere ressurser til fakultetene – i første omgang i form av veiledning, deretter i form av økonomiske midler der det er behov. Tilretteleggerrollen må få større plass og større rolle slik at det er mer tid til å jobbe med tilretteleggingssaker enn i dag. I tillegg trenger de ulike fagmiljøene – studieveilederne, studiesjefene med flere, mer veiledning, informasjon og kompetanse om tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse for at tilbudet skal kunne profesjonaliseres.

9.3.1. «UiB Tilrettelegging»

For å komme til gullstandardnivå, holder det ikke at ansvaret for tilrettelegging ligger hos fakultetene alene. Det vil da være behov for en eller flere personer som jobber med tilrettelegging sentralt, og som er i dialog og samarbeider med kontaktpersonene ved fakultetene og/eller ved instituttene. Dette betyr ikke at fakultetene skal miste sine oppgaver om tilrettelegging. De skal fortsatt sitte med hovedansvaret. I tillegg bør en slik sentralfunksjon stå for opplæring, og sørge for kunnskap og kompetanseoverføring til kontaktpersonene ved fakultetene i form av konferanser og kurs. En slik funksjon på sentralt hold vil fungere som et knutepunkt i organisasjonen, den vil være som et slags «lim» når det kommer til tilrettelegging og vil sørge for at de ansvarlige ved fakultetene har den informasjon og kompetansen de skal

ha og trenger. Samtidig vil dette organet kunne veilede studenter slik at de får en så individuell tilrettelegging som mulig.

For å få en gullstandard, vil det være å anbefale og bruke NTNUs modell og arbeidsform for tilrettelegging for studenter med nedsatt funksjonsevne. Ved NTNU har hvert fakultet og/eller institutt – i likhet med UiB – sine egne kontaktpersoner på dette feltet, men samtidig et sentralt organ – «NTNU Tilrettelegging» - som blant annet veileder studenter med tilretteleggingsbehov og som bistår fakultet og/eller institutt med tilretteleggingsløsninger. I tillegg ivaretas sentrale ordninger som kurs for ansatte og studenter, tilrettelagte lesesalsplasser og henvisning av studenter til utredning for lese- og skrivevansker, for å nevne noe. Denne enheten har til sammen åtte ansatte fordelt på NTNUs læresteder. Som også ved UiB, er det ved NTNU forskjellige kompetansenivåer, men denne sentrale enheten har en tverrfaglig kompetanse om tilrettelegging, og fungerer dermed som en kunnskapsbank som fakultetene bruker for å gi sine studenter så god individuell tilrettelegging som mulig. «NTNU Tilrettelegging» har også et eget forum («Forum for tilrettelegging ved NTNU»). Dette forumet kan sammenlignes med UiBs nettverk for tilrettelegging, men i NTNUs forum er flere avdelinger i organisasjonen representert enn i UiBs – Driftsavdelingen(Eiendom), IT-avdelingen. Samskipnaden, Internasjonal avdeling og Universitetsbiblioteket. UiBs nettverk bør også inkludere disse enhetene i sitt. Dette, i tillegg til å etablere en sentral funksjon ved UiB, identisk med «NTNU-Tilrettelegging» - med mulig navn «UiB Tilrettelegging» - kan være nøkkelen for i framtiden å oppnå en gullstandard på tilrettelegging for studenter med nedsatt funksjonsevne. Å ha ett sentralt knutepunkt vil være formålstjenlig for alle nivåer i organisasjonen.

Bergen, 03.08.2018

Sander Oliver Henriksen

